

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور - پژوهشکده آبی پروری آبهای داخلی

عنوان:

بررسی پراکنش گونه‌های گیاهی غالب و شنگ در تالاب انزلی

مجری:

علیرضا میرزاجانی

شماره ثبت

۶۷۳۸۷

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور - پژوهشکده آبی پروری آبهای داخلی

عنوان طرح/پروژه: بررسی پراکنش گونه‌های گیاهی غالب و شنگ در تالاب انزلی
کد مصوب: ۱۴-۲۳-۱۲-۰۳۶-۰۱۰۵۱-۰۱۱۰۵۴
نام و نام خانوادگی نگارنده/نگارندگان: علیرضا میرزاجانی
نام و نام خانوادگی مجری مسئول (اختصاص به پروژه‌ها و طرحهای ملی و مشترک دارد): -
نام و نام خانوادگی مجری: علیرضا میرزاجانی
نام و نام خانوادگی همکار(ان): وحید غلامی، سعید نادری، مهدی مرادی چافی، رودابه روفچائی، نیما پورنگ،
فریبرز جمالزاد فلاح، جواد دقیق روحی، یعقوب علی زحمت کش میاندھی، رضا محمدی دوست نویری، رحیم
شعبانپور
نام و نام خانوادگی مشاور(ان): -
محل اجرا: استان گیلان
تاریخ شروع: ۱۴۰۱/۱۱/۱
مدت اجرا: ۱ سال و ۶ ماه
ناشر: موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور
تاریخ انتشار: سال ۱۴۰۴
حق چاپ برای مؤلف محفوظ است. نقل مطالب، تصاویر، جداول، منحنی‌ها و نمودارها با ذکر مأخذ بلامانع است.

«سوابق طرح یا پروژه و مجری مسئول / مجری»

طرح/پروژه: بررسی پراکنش گونه‌های گیاهی غالب و شنگ در
تالاب انزلی

کد مصوب: ۱۴-۷۳-۱۲-۰۳۶-۰۱۰۵۱-۰۱۱۰۵۴

شماره ثبت (فروست): ۶۷۳۸۷ تاریخ: ۱۴۰۴/۳/۶

با مسئولیت اجرایی جناب آقای علیرضا میرزاجانی دارای مدرک
تحصیلی دکتری در رشته محیط زیست است.

پروژه توسط داوران منتخب بخش اکولوژی منابع آبی در تاریخ

۱۴۰۴/۰۲/۲۱ مورد ارزیابی و با رتبه عالی تأیید گردید.

در زمان اجرای پروژه، مجری در:

ستاد ☐ پژوهشکده ☒ مرکز ☐ ایستگاه ☐

با سمت عضو هیئت علمی در پژوهشکده آبی‌پروزی آبهای داخلی

مشغول بوده است.

عنوان	«فهرست مندرجات»	صفحه
چکیده	۱.....	۱
۱- مقدمه	۲.....	۲
۱-۱- مسئله اساسی، اهمیت، ضرورت تحقیق	۲.....	۲
۱-۲- سوابق تحقیق	۳.....	۳
۱-۳- اهداف مورد بررسی	۴.....	۴
۲- مواد و روش کار	۵.....	۵
۱-۲- منطقه مورد مطالعه	۵.....	۵
۲-۲- شناسایی و زیتوده گیاهان غالب غوطه ور در پیکره اصلی تالاب انزلی	۶.....	۶
۲-۳- پراکنش گیاهان غالب شناور و حاشیه‌ای تالاب انزلی	۷.....	۷
۲-۴- پایش وضعیت شنگ به عنوان پستاندار شاخص در تالاب انزلی	۸.....	۸
۳- نتایج	۹.....	۹
۱-۳- شناسایی و زیتوده گیاهان غوطه ور غالب در پیکره اصلی تالاب انزلی	۹.....	۹
۲-۳- وضعیت گیاهان شناور غالب در پیکره اصلی تالاب انزلی	۱۳.....	۱۳
۳-۳- وضعیت گیاهان حاشیه‌ای غالب در تالاب انزلی	۱۴.....	۱۴
۳-۴- وضعیت شنگ در تالاب انزلی	۱۶.....	۱۶
۴- بحث	۱۹.....	۱۹
۱-۴- گیاهان غالب شناور و غوطه ور در تالاب انزلی	۱۹.....	۱۹
۲-۴- وضعیت شنگ در تالاب انزلی	۲۱.....	۲۱
۵- جمع بندی	۲۵.....	۲۵
منابع	۲۶.....	۲۶
چکیده انگلیسی	۲۹.....	۲۹

چکیده

در این مطالعه برای بررسی زیتوده گیاهان شناور و غوطه‌ور غالب در پیکره آبی تالاب انزلی، ۱۰ ایستگاه در نظر گرفته شد که بصورت فصلی نمونه برداری شدند. همچنین پردازش تصاویر ماهواره ای و تفسیر بصری تصاویر Google Earth با قدرت تفکیک بالا برای ترسیم نقشه‌های پراکنش گیاهان شناور و حاشیه ای غالب استفاده گردید. میانگین زیتوده گیاهان آبی غوطه‌ور، در حد $313/9 \pm 547/7$ گرم بوده که گونه *Ceratophyllum demersum* با $53/8$ درصد، بیشترین زیتوده و گونه *Hydrilla verticillata* با $18/9$ درصد، در رتبه بعدی قرار داشت. کمترین و بیشترین میانگین زیتوده گیاهان در اردیبهشت و تیر ماه به ترتیب به میزان ۳۸۸ و ۷۳۰ گرم در متر مربع اندازه گیری شد. در بررسی گیاهان شناور دو گونه لاله مردابی *Nelumbo nucifera* و سنبل آبی *Pontederia crassipes* به لحاظ گستره پراکنش و زیتوده گیاهی غالب بوده و به ترتیب گستره‌ای در حد ۳۵۰ و ۹۷۰ هکتار از تالاب غرب را پوشش داده‌اند. گیاه نی *Phragmites australis* از گونه‌های غالب در نواحی حاشیه‌ای تالاب بوده و گستره آن در حد ۱۰۲۹۰ هکتار برآورد شده است. با توجه به حجم بالای انتقال مواد آلی به بستر تالاب، کاهش شدید اکسیژن آب و مرگ و میر گسترده ماهیان، برداشت بهینه گیاهان آبی از ضروریات اصلی مدیریت تالاب انزلی می‌باشد.

بررسی وضعیت شنگ *Lutra lutra* در پیکره تالاب انزلی، مناطق ساحلی پیرامونی و رودخانه‌های ورودی به تالاب از طریق مشاهدات میدانی و پیمایش زمینی انجام گرفت. علائم حضور جانور در ۱۸۱ نقطه طی فصول مختلف بررسی گردید. نقشه پراکنش نقطه‌ای آن ترسیم و با گذشته مقایسه شد. بطورکلی علائم حضور شنگ در ۴۹ درصد مناطق حاشیه‌ای تالاب و در ۵۸ درصد نقاط از پیکره آبی تالاب مشاهده گردید. بر اساس نتایج این بررسی گستره پراکنش شنگ نسبت به گذشته کاهش یافته و این کاهش در حاشیه تالاب غرب بسیار مشهود بود. از مهمترین دلایل آن، وجود تراکم بالایی از گیاه سنبل آبی می‌باشد که نواحی حاشیه را غیر قابل دسترس برای این پستاندار نموده است. تعداد مدفوع یافت شده و حجم آنها در هر مکان نشان داد که وضعیت تغذیه‌ای شنگ در مکان‌های حضور نیز چندان مناسب نیست. بهبود وضعیت شنگ در تالاب انزلی در گرو اجرای برنامه جامع احیاء تالاب انزلی و عرصه‌های زیستگاهی آن خواهد بود.

کلمات کلیدی: تالاب انزلی، گیاهان آبی، *Lutra*، *Nelumbo nucifera*، *Pontederia crassipes*، *Phragmites australis*

lutra